

PREDGOVOR

*I*ma mjesta (Vinkovci op.a.) i krajeva gdje se gotovo u serijama rađaju ljudi skloni jednoj određenoj struci. Evo takav je ovaj naš slavonski kraj, jer baš na tom nevelikom prostoru sjeveroistočne Hrvatske rodila se legija znamenitih radnika s područja arheologije i povijesti...kako vidimo taj niz neprekidno teče skoro već dva stoljeća piše Vanja Radauš 1973. povodom 50-e godišnjice smrti velikog hrvatskog arheologa, rođenog Vinkovčanina prof. dr. Josipa Brunšmida. Ovu tezu mogli bismo proširiti i da svi arheolozi koji jednom iskopavaju u Vinkovcima, ostaju neraskidivo vezani za ovaj arheologijom prebogati grad. Tako je i autorica knjige dr. sc. Ina Miloglav (Gale za one koji je se sjećaju iz vinkovačkih godina), radeći od 2001. do 2004. u Gradskom muzeju Vinkovci, ostala radno (i prijateljski) vezana za Vinkovce, te kao temu doktorske disertacije odabrala vučedolske lokalitete Ervenica u Vinkovcima i Damića gradina u Starim Mikanovcima.

Časopis *Acta Musei Cibalensis* glasilo Gradskog muzeja Vinkovci pokrenuto je 1966., a autorstvo prvog broja pripalo je još jednom znamenitom vinkovačkom arheologu prof. dr. Stojanu Dimitrijeviću, koji je cijeli život ostao znanstveno vezan za Vinkovce, istražujući i promovirajući kulture zahvaljujući kojima možemo reći da su Vinkovci kontinuirano naseljeni već više od 8000 godina. *Acta Musei Cibalensis* 7, n.s. 5 monografski obrađuje jednu kulturu, odnosno radi se o prerađenoj i prvim dijelom nadopunjenoj doktorskoj disertaciji *Kasna vučedolska kultura u Bosutskoj nizini na temelju keramičkih nalaza*. Ovaj broj posvećen je 70-oj godišnjici osnutka Gradskog muzeja Vinkovci, koji je osnovan zahvaljujući otkupu (najvećim dijelom arheološke) zbirke šumara Mate Medvedovića.

Knjiga je podijeljena na dva dijela, prvi dio knjige proizlazi iz radnog mjesta autorice na Katedri za arheometriju i metodologiju Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, u kojem se uhvatila u koštac s onim dijelom arheologije koji nije baš popularan kod arheologa, a to je prebrojavanje, klasificiranje i tipiziranje desetaka tisuća keramičkih ulomaka. Ali kako sama autorica kaže *slažeći podatke poput slagalice čini nam se kao da sami sudjelujemo u stvaranju keramičkih posuda i ulazimo u živote ljudi koji su ih napravili*. Keramika je jedan od najčešćih materijala koji arheolozi obrađuju i analiziraju, pružajući nebrojene i važne informacije o kulturnim, socijalnim, ekonomskim, religioznim i tehnološkim postignućima određene zajednice i razdoblja u kojem su pojedine posude nastale. Ovaj dio knjige koji se bavi analitičkim tehnikama i teorijskim okvirima o keramičkoj tehnologiji, kao i parametrima za obradu keramičkog materijala, vrlo je koristan i važan svakom arheologu koji se bavi keramičkim nalazima kao vodećem izvoru arheoloških podataka.

Drugi dio knjige zanimljiv je i ostalim čitateljima, ne samo stručnjacima. Iako je arheologija danas interdisciplinarna znanost, što se iščitava i iz knjige Ine Miloglav, bez arheobotanike ne možemo zamisliti rekonstrukciju krajolika ili prehrabene navike stanovništva, dok se arheozoologija bavi proučavanjem životinjskih ostataka na arheološkim lokalitetima. Tako npr. saznajemo da je dominantna gospodarska grana Vučedolaca na Ervenici oko 2880.-2480. g. pr. Kr. bilo stočarstvo te da su najviše uzgajali goveda. Mnoge od analiza koje su napravljene na ulomcima vučedolskih posuda pružaju nam „nezamislive“ podatke o keramičkom posudu. Arheološki biomarkeri na jednoj šalici s Ervenice pokazali su ostatke mliječnih masti te ju možemo interpretirati kao šalicu za mlijeko, dok se na osnovi ostataka masti s keramičkog cjedila s Damića gradine zaključuje kako su Vučedolci proizvodili sir. Osim toga, petrografske analize keramičkih ulomaka

pokazale su da mineralni sastav keramike odgovara mineralnom sastavu prapora na kojem se nalaze Ervenica i Damića gradina, što je dokaz da se posuđe izrađivalo od lokalnih sirovina. Napravljen je i test standardizacije na keramičkom materijalu čiji rezultati ukazuju na standardiziranu proizvodnju keramičkih posuda, posebno određenog tipa zdjela. Na osnovi rezultata autorica zaključuje da je u obrađenim vučedolskim naseljima postojala organizirana keramička proizvodnja sa specijaliziranim lončarima.

Knjiga obiluje i etnoarheološkim istraživanjima koja arheolozima pružaju mogućnost provjere informacija skupljenih tijekom arheoloških istraživanja. Osim toga, ima i mnogo etnoarheoloških zanimljivosti kao npr. da je prosječna udaljenost eksploatiranja gline u odnosu na naselje od 3 do 4 km, ili da životni vijek posude za kuhanje traje od nekoliko mjeseci do 1,3 godine, ili da su posude za konzumaciju i serviranje većinom ukrašene itd. I na kraju u kombinaciji s arheološkim podacima, etnoarheologijom i eksperimentalnom arheologijom rekonstruiraju se obrasci ljudskog ponašanja u prošlosti.

Osim studentima arheologije i arheolozima kojima je keramika predmet izučavanja, knjiga se može preporučiti kao uvod u lončarstvo, kao i svim zainteresiranima koji žele nešto više naučiti o vučedolskoj kulturi. Knjiga koja je paralelno prevedena na engleski jezik opremljena je fantastičnim crtežima, prerano preminulog kolege Krešimira Rončevića. Svaki arheolog prije nego što se ozbiljnije uhvati u koštac s tisućama keramičkih ulomaka obavezno bi trebao pročitati ovu knjigu, a kao što sama autorica kaže *naša zadaća kao arheologa je prepoznati razliku između onoga što znamo i onoga što možemo zamisliti o keramičkoj posudi, što vrijedi i za sve ostale predmete koji su dio materijalne kulture čovjeka u prošlosti.*

Maja Krznarić Škrivanko
Gradski muzej Vinkovci